

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XVI. Gulæ species, & modi quinque, quibus nos gulæ vitium tentat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

pravum, ut Philosophus dicit in 2. Reth. quia dolet de eo, de quo est gaudendum, scilicet de bono proximi. Estque peccatum ex genere suo mortale, uti S. Doctor probat a. 3. quia invidia secundum rationem sui objecti contrariatur charitati, per quam est vita spiritualis animae. Sed in quolibet genere peccati mortalis invenitur aliqui imperfecti motus, quandoque etiam in viris perfectis, quae sunt peccata venialia.

150 Quam grave verò, peccatum sit invidia, graphicè depingit S. Chrysostomus homil. 40. vel 41. in Matth. incipiendo ab hisce verbis: Tale certè malum est invidia, quae ut grassatur in animas, ut omnem malignitatem & nequitiam praeteregiatur, &c. Quod ibidem aurea eloquentia expositum videri potest.

151 Nihilominus invidia non est maximum peccatorum (ait S. Thomas a. 4. ad 2.) est tamen quaedam invidia quae inter gravissima peccata computatur, scilicet invidia fraternae gratiae, secundum quod aliquis dolet de ipso augmento gratiae Dei, non solum de bono proximi. Unde ponitur peccatum in Spiritum sanctum: quia per hanc invidentiam homo quodammodo invidet Spiritui sancto, qui in suis operibus glorificatur.

CAPUT XIV.

Filia invidia.

152 Filiae invidiae sunt, odium proximi, detractio, susurratio, gaudium in adversis, tristitia in prosperis, &c. De odio & detractioe alibi. Susurro & detractor in materia conveniunt, & etiam in forma, sive in modo loquendi (ait S. Thomas 2. 2. q. 74. a. 1.) quia uterque malum de proximo dicit. Differunt autem in fine: quia detractor intendit denigrare famam proximi, unde illa mala de proximo praecipue profert, ex quibus proximus infamari possit, vel saltem diminui ejus fama. Susurro autem intendit amicitiam separare, ut patet per Glossam interlinearem, quae dicit: „susurrones inter amicos discordiam feminantes, ... Et idè susurro talia mala profert de proximo, quae possunt contra ipsum commovere animum audientis, secundum illud Eccli. 28. „Vir peccator conturbabit amicos, & in medio pacem habentium immitit inimicitiam. „Susurratio itaque est occulta mali de proximo narratio, ad finem feminandi discordiam inter amicos. Unde peccatum est ex genere suo mortale, tamò gravius (prosequitur S. Doctor a. 2.) quanto per ipsum majus nocumentum proximo inferitur. Nocumentum autem tamò majus est, quanto majus est bonum quod tollitur. Inter cetera verò bona exteriora praeminet amicus: quia sine amicis nullus vivere potest, „ut patet per Philosophum 8. Eth. 1. Unde dicitur Eccli. 6. amico fideli nulla est comparatio. „Fama autem ipsa, quae per detractioem tollitur, ad hoc maxime necessaria est, ut homo idoneus ad amicitiam habeatur. Et idè susurratio est majus peccatum quam detractio, & etiam quam con-

tumelia, quia „amicus est melior quam honor, & amari, quam honorari, „ut in 8. Eth. 6. 8. Philosophus dicit.

Videri potest Navarrus in Manuali c. 18. 153 n. 13. ubi sic: „Peccat qui bonam aliquorum amicitiam intendit notabiliter laedere, aut dat causam laedendi per susurrationem, animadvertens, vel animadvertere debens, se id facere... Nec debet absolvi, donec (quoad per eum fieri poterit) illos inter se reconciliet. Aut (si id praestare non potest) damnis inde secutus iudicio boni viri satisfaciatur, juxta Sumpnam Rosell. verbo invidia §. 6. Nostro tamen iudicio absolvendus est, modò firmiter id facere proponat. „Si tamen, id antè pollicitus, verbo non steterit, absolvendus non est, nisi re praestiterit.

CAPUT XV.

Definitio & malitia gula.

154 Gula est inordinatus appetitus edendi, & bibendi. Sumitur ex S. Thoma 2. 2. q. 148. a. 1. ubi dicit quòd gula non nominat quemlibet appetitum edendi & bibendi, sed inordinatum. Est autem appetitus iste semper inordinatus, quando finem alium non habet quam delectationem cibi vel potus; cibus proinde & potus non appetitur indigentia sustentationis, sed concupiscentia voluptatis. Non quòd voluptas ipsa cibi & potus, vel usus illius, peccatum sit (non enim solum cibo, sed etiam cibi sapore indiget infirmitas corporis (inquit Augustinus l. 4. contra Julian. c. 14.) sed quòd appetitus in ea, velut in fine positivè vel negativè ultimo conquiscentis, sive eam ad finem ulteriorem non referens, peccaminosus sit, ut jam Ecclesia declaravit, dum per Innocentium XI. propositionem hanc damnavit: Comedere & bibere usque ad satietatem, ob solam voluptatem, non est peccatum, modo non obstat valetudini. Quia licitè potest appetitus naturalis suis actibus frui: Quam etiam propositionem temerariam, scandalosam, perniciosam, erroneam, & ad Epicuram scholam ablegandam declaravit Generalis Cleri Gallicani Conventus anni 1700.

Porro gulam esse peccatum ex genere suo mortale constat ex dictis cap. 1. Est enim species quaedam idololatriae, quatenus homines gulae dediti, ventri suo velut fini serviunt, sicut Apostolus dicit Rom. 16. Huiusmodi enim Christo Domino nostro non servant, sed suo ventri. Et ad Philipp. 3. Quorum Deus ventris est. Et alias comessatio & ebrietas non essent peccata ex suo genere, sive propria specie mortalia. Cujus oppositum ex dicendis constabit.

CAPUT XVI.

Gulae species, & modi quinque, quibus nos gula vitium tenet.

156 Dividitur gula in comessationem, sive crapulam, & ebrietatem. Ita S. Thomas &c.

passim Doctores. Ebrietas consistit in immoderata sumptione potus. Comestatio in immoderata sumptione cibi. Utamque ex suo genere mortalem esse, satis colligitur ex eo quod Apostolus Galat. 5. dicit, utramque excludere à regno caelorum: *Homicidia, ebrietates, comestationes, &c. qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.*

157 Et de ebrietate quidem plura cap. 18. Comestationem, quã quis, secluso scandalo, & notabili damno sanitatis, ad vomitum comedit & bibit, etiam si ad vomitum se provocaret, ut iteratò comedere & bibere posset, non esse mortalem, putant Burghaber Centur. 1. casu 64. Toletus & Layman apud Busembbaum, id probabile existimantem in Medulla Theol. Moral. l. 5. c. 3. dub. 5. a. 1. Sed bestialis, imò plusquam bestialis videtur opinio ista: cum bruta animantia à similibus abhorreant, nec se ultra satietatem cogi permittant. Et si hoc primo die facere non esset mortale, nec mortale esset idipsum repetere secundo, tertio, quarto die, &c. Per consequens mortale non esset sic quotidie vivere, nec vivere ad comedendum & bibendum, de suoque ventre facere Deum suum. Denique si mortale non esset se taliter ingurgitare cibo, nec mortale foret se taliter ingurgitare potu, salvo rationis usu, etiam si saepius, & omni penè die id fieret. At contrarium Scriptura & Patres docent: *Va, qui potentes estis ad bibendum.* Il. 5. *Va, qui saturati estis, quia esurietis.* Luc. 6. *Va autem in Scriptura aeternum interitum nominat, ait Beda in cap. 23. Proverb. post Hieronymum in cap. 5. Amos dicentem: Va panarum ultimum est.* Unde S. Cæsarius in appendice sermonum S. Augustini serm. 294. *Frequenter (inquit) usque ad vomitum ingurgitare se non erubescunt... peiores animalibus iudicandi sunt. Cum enim animalia amplius quam eis opus est, bibere nolint, illi & duplum, & triplum, quam eis oportet, potum accipiunt. Et unde tribus aut quatuor diebus refectioem rationabilem potuerant habere, uno die cum grandi peccato suo contendunt perdere potius quam expendere. Atque vinam vel potum tantummodo perderent, & non etiam ipsi perirent!* Basilii etiam in Asceticis c. 1. *Ventrem plus aequo replere, & cibis aggravare, maledictione dignum est, dicens Domino: Va qui saturati estis, &c.*

158 Meritò ergo ab Academia Lovaniensi, & ab Illustrissimo D. Episcopo Namurcensi confixa est propudiosa ista Casuistarum nonnullorum propositio: *Non nisi veniale est, etiam absque utilitate, cibo & potu usque ad vomitum se ingurgitare, nisi ex huiusmodi vomitibus gravia valetudini incommoda oriantur.* Valdè id vituperat Isaias c. 28. 8. dicens: *Omnes mensae eorum repletae sunt vomitu, sordiumque, ita ut non esset ultra locus.* Sicut & Philosophus Ethnicus Seneca consol. ad Helviam, dicens: *Vomunt ut edant, edunt ut vomant.*

159 Confirmant hoc S. Gregorius, & S. Anto-

ninus, dum gula modos quinque recensendo, gravem excessum in mensura refectiois mortalem esse docent. Siquidem Gregorius relatus can. *quinque de Consecr. dist. 5. Quinque modis (inquit) nos gula vitium tentat. Aliquando namque indigentia tempora praevenerit. Aliquando verò tempus non praevenerit, sed cibos lautiores querit. Aliquando qualibet sumenda sint, preparari accuratius expetit. Aliquando autem & qualitati ciborum, & tempori congruit, sed in ipsa quantitate sumendi mensuram moderate refectiois excedit. Nonnunquam verò & abjectius est quod desiderat, & tamen in ipso astu immensè desiderii per aviditatem deterius peccat. Quinque isti modi versu isto comprehenduntur.*

Praproperè, lautè, nimis, ardentè, studeosè.

Gravem verò excessum in mensura mortalem esse probat Gregorius ex Scriptura, quæ ad Hierusalem dicit: *Hac fuit iniquitas Sodomæ, sororis tuæ, superbia, saturitas panis, & abundantia. Per hoc enim aperte ostenditur, quòd idcirco salutem perdidit, quia, cum superbia vitio, mensuram moderate refectiois notabiliter excessit.* Propter duo igitur salutem perdidit, & propter superbiam, & propter notabilem excessum istum. Quod & D. Antoninus docet p. 2. tit. 6. c. 1. §. 5. ubi & ipse illos quinque modos optimè explicat, & primo loco ponit excessum in quantitate: *Prima species gula, seu modus est nimis comedere, vel etiam bibere... Cum autem ita exceditur in quantitate, ut incurratur ebrietas, illud est unum vitium speciale, de quo dicitur infra. Cum verò bibitur ultra debitum, sed circa ebrietatem, pertinet ad hanc speciem gula. Et perpetrari potest istud vitium ita circa vilissimos cibos & potus, sicut circa delicatos & pretiosos. Unde dicitur Ezech. 16. "Hac fuit iniquitas Sodomæ, sororis tuæ, saturitas panis & aquæ." De quantitate autem cibi & potus non potest dari una certa regula omnibus secundum eandem mensuram; sed plus & minus exigitur, secundum varietatem complexionum, & fatigationum. Unus etiam & idem plus indiget uno tempore, quam alio, secundum dispositionem sui corporis... Tantum ergo potest & debet quis comedere & bibere, quantum credit se indigere ad sustentationem, & executionem eorum qua sibi incumbunt agenda, ita ut non usque ad nauseam sumat, sed cum aliquali adhuc appetitu finem faciat. Cum autem ex delectatione cibi vel potus plus sumit, quam sibi dicitur conscientia opportunum, tunc peccat, & de crapula carnis privit, ex his qua habentur dist. 4. cum Glossa, videtur ibi esse mortale.*

Pergit deinde Antoninus ad alias memoratas species: *Secunda species est comedere cibos nimis delicatos propter delectationem, ut capones, phasianos, perdices... vina solemnia... Si tamen utatur cibariis delicatis propter infirmitatem, vel debilitatem hoc exigentem, aut generis*

generis nobilitatem, ut princeps, aut temporis congruitatem, ut in nuptiis & conviviis discretis, potest esse hoc absque peccato.

162 De S. Thoma Cantuariensi Archiepiscopo & Martyre Heriberto de Bosoham in ejus vita scribit, quod ei in mensa multa quidem offerebantur, & varia, sed inter plurima ad esum proprium pauca retinebat. Et ea quibus ipse utebatur, & delicatiora quidem, & pretiosiora erant... Unde cum unus justorum talium super hoc inter discumbendum semel quasi subridens notaret Pontificem, aliquantisper zelo motus Pontifex sic ei respondit: Certe, frater, nisi fallor, cum aviditate majori tu tuam sumis fabam, quam ego appositam mihi phasidem... Nec enim refert, ut tradunt animarum Medici, Patres Orthodoxi, quid, quantumve quis sumat, si solum necessitati & valetudini sue, non voluptati indulgeat. Pontifex igitur, qui grossiora non poterat, utpote minimè nutritius in his, delictiosa quidem, sed parè admodum sumebat, & sobriè, ita quod, sicut ex ejus secreta confessione quidam Religiosi ipsius familiares noverunt secretius, non magis cibatus, quam jejunus, nec post vina plus quam antè, ullam vix sentiret carnis rebellionem.

163 Unde S. Augustinus l. 3. de doctr. Christ. c. 10. Fieri potest, ut sine aliquo vitio cupidinis, vel voracitatis, pretiosissimo cibo sapiens utatur; inspiens autem foedissimà gula flammà in vilissimum olus ardeat. Convivia autem facere, tibi communiter lauta præparantur, cum ex amicitia, vel alia honesta causa fiunt, de se non sunt reprehensibilia. Nam & Job permittebat filiis suis convivia facere invicem. Et Joseph præparavit fratribus suis convivium. Et Abraham Angelis, hospitibus suis, &c.

164 Tertia species gula est ponere nimis de tempore & cura (id est nimium temporis & curæ) ad præparandum cibos, ut magis delectent... Et præcipue in hoc solent delinquere divites, & etiam Prælati Ecclesie. Unde Alanus de planctu nature ait: „Hodie gula vitium profundius se porrigit in Dominos & Prælatos, qui salmones, lucios, cæteroque pisces æquipollenti generositate insignes, variis decoctionibus cruciant martyriis, balneantes officio sacri peris fonte baptizant, ut multiformis saporis gratiam consequantur; alius ministrorum contudit, colat alius & conficit, substantiam vertit in accidens, naturam mutat in artem, ut saturitas transeat in esuriam. Hæc ille. Sed magnam conscientiam sibi debent facere tales, de tanto tempore quod amittunt, & faciunt ministros amittere, pro hujusmodi præparatione, & expensis superfluis, quibus deberent pauperibus subvenire. Grave namque peccatum esse potest expensas notabiliter superfluas in istis facere, ubi tot Christi membra pane indigent.

165 Quarta species gula est nimis ardentè, seu nimia aviditate cibum vel potum sumere. Ad quod pertinere videtur comedere nimis rapaciter & festinanter. Et licet quidam habeant à naturali conditione, vel assuesfactione, tamen

corpori nocet... Et cum procedit ex inordinato appetitu delectationis, gula peccatum est.

Ultima species est, cum non servatur comediendi bibendique tempus, quasi quolibet horâ sine regula comedere vel bibere quis velit. Quod argumento est quæritæ potius voluptatis, quam necessitatis: cum obsit, non profit valetudini. Nec hoc facientes sani vivere possunt (cum ponant indigestum super indigestum, unde mali humores generantur, & caput etiam fumosiatis est gravatum, & male aptum ad spiritualia.) Et hoc nisi magnus labor excuset, ut laborantes in agris, viatores, pueri dum sunt in augmento.

CAPUT XVII.

Filia gula, & mala inde provenientia.

167 **D**icendum (inquit S. Thomas 2. 2. q. 148. a. 6.) quod filia gula sunt quinque, scilicet inepta lætitia, scurrilitas, immunditia, multiloquium, hebetudo mentis circa intelligentiam. Quia illa vitia inter filias gula computantur, quæ ex immoderata delectatione cibi & potus consequuntur; quæ quidem potest accipi vel ex parte anime, vel ex parte corporis.

168 **E**x parte autem anime quadrupliciter. Primo quidem quantum ad rationem, cujus acies hebetatur ex immoderatione cibi & potus. Et quantum ad hoc ponitur filia gula, HEBETUDO MENTIS CIRCA INTELLIGENTIAM, propter fumositates ciborum perturbantes caput. Sicut è contrario abstinencia confert ad sapientia perceptionem, secundum illud Eccles. 2. „Cogitavi in corde meo abstrahere à vino carnem meam, ut animum meum transferrem ad sapientiam.“

169 **S**ecundo, quantum ad appetitum, qui multipliciter deordinatur per immoderantiam cibi & potus, quasi sopitò gubernaculo rationis. Et quantum ad hoc ponitur INEPTA LÆTITIA: quia omnes alia inordinata passiones ad lætitiã & tristitiã ordinantur, ut dicitur in 2. Ethic. Et hoc est quod dicitur 2. Esdræ 3. „Vinum omnem mentem convertit in securitatem, & in jucunditatem.“

170 **A**d ineptam lætitiã pertinet jocandigenus immodestum, petulans, obscœnum. Pertinent & choreæ dissolutæ, tripudia, motus indecori & lascivi, vanitates histrionum, &c.

Tertio, quantum ad inordinatum verbum; & sic ponitur MULTILOQUIUM, quia ut Gregorius dicit in Pastoralis: „nisi gulæ deditos immoderata loquacitas raperet, dives ille, qui epulatus quotidie splendè dicitur, in lingua gravius non arderet.“

171 **Q**uarto, quantum ad inordinatum actum; & sic ponitur SCURRILITAS, id est, jocularitas quædam proveniens ex defectu rationis, quæ sicut non potest cohibere verba, ita non potest cohibere exteriores gestus. Unde ad Ephes. 5. super illud: „aut stultiloquium, aut scurrilitas:“ dicit Glossa, quod, à stultis scurrilitas dicitur, id est jocularitas, quæ risum movere solet,“